

*Пантыліяне,
чаму не дару я
сваіх табе кніжак?
Каб не дарыў мне
і ты, Пантыліяне,
сваіх.*

Марк Валерый Марцыял

Выбраныя
вершы

n

паэты планеты

Марк Валерый Марцыял

Выбраныя вершы

*Пераклад з лацінскай
Антана Францішка Брыля*

Мінск
Выдавец Зміцер Колас
2018

УДК 821.14'02-1
ББК 84(0)3-5
М29

Серыя заснаваная ў 2016 годзе.

Рэдкалегія серыі:

Л. Баршчэўскі, Зм. Колас, В. Сёмуха,
А. Хадановіч, Г. Янкута

Пераклады друкуюцца з выданняў:

Loeb Classical Library. Martial. *Epigrams. I-III.* –
Harvard University Press, 1993.

На вокладцы:

ХУАН КРУЗ МЭЛЕРА

Бюст М. В. Марцыяла ў яго родным горадзе Калатаюд (Іспанія).

ISBN 978-985-23-0025-4

©Брыль А. Ф., пераклад на беларускую мову, 2018.

©Дызайн серыі. Русецкі М. І., 2016.

©Афармленне. Выдавец Зміцер
Колас, 2018.

I.16

(Sunt bona, sunt quaedam mediocria, sunt mala plura...)

Добрага трохі ў мяне і пасрэднага трохі, а болей
Дрэннага знойдзеш. Бо кніг іншых, Авіце, няма.

I.18

(Quid te, Tucca, iuvat vetulo miscere Falerno...)

Тука! Навошта, скажы, да старога дамешваць фалерну¹

Пойла, якое ў сабе збан ватыканскі хаваў?

Што за паслугу табе зрабілі паршывыя віны,

Чым і калі дапяклі добрыя віны табе?

Нас пераморыш – няхай, але шкодзіць фалерну – заганна,

Злую атрутную муць грэшна ў кампанскае ліць.

Хай сабе госці твае заслужылі на месцы памерці –

Гэты каштоўны сасуд гібелі не заслужыў.

¹ Фалернскае віно лічылася вельмі добрым, ватыканскае – адным з найгоршых.

I.27

(Hesterna tibi nocte dixeramus...)

Я цябе ўчора ўвечары, Працыле,
З дзесяць выпіўшы келіхаў, напэўна,
Клікаў заўтра ж са мною адабедаць.
Ты ж падумаў, што ўмоўленая справа,
Ды й запомніў мае п'яныя словы –
Вось дзе прыклад мы бачым небяспечны:
Не люблю памятушчых на папойках.

I.28

(Hesterno fetere mero qui credit Acerram...)

Кажуць дарэмна, што тхне ад Ацэры ўчорашняй п'янкай:
Ён калі скончыў хлябтаць – гэта ўжо сёння было.

I.32

(Non amo te, Sabidi, nec possum dicere quare...)

Вельмі цябе не люблю, Сабідый; не знаю, завошта.
Знаю дакладна адно: вельмі цябе не люблю.

I.43

(Bis tibi triceni fuimus, Mancine, vocati...)

Нас на абед шэсцьдзясят паклікаў ты ўчора, Манцыне,
Ды частаваў нас адным ты адзінюткім дзіком.
Ні вінаграду не даў, сабранага з восеньскіх лозаў,
Ні саладзейшых за мёд яблыкаў нам не паднёс.
Грушаў там не было, падвешаных да жаўтазелю,
Колерам ружы не ззяў там карфагенскі гранат,
І не прыслалі сыроў сялянскія землі Сасіны,
Ані гаршчок не ўдзяліў добрых піцэнскіх аліў.
Толькі што дзік! Ды і той недарослы – такога рукамі
Гольмі здолеў бы ўраз карлік нямоглы забіць.
Более нічога; глядзець заставалася нам, ды і толькі –
Можна і ў цырку дзіка есці вачамі не горш.
Хай табе более на стол аніколі дзікоў не трапляе –
Трап лепей сам на ікол, як Харыдэм, да дзіка¹.

¹ Апошні радок, імаверна, адсылае да гібелі байца на арэне.

I.97

(Cum clamant omnes, loqueris tunc, Naevole, tantum...)

Як раскрычыцца народ – прамаўляеш ты, Нэвале, тут жа,
Быццам сапраўдны патрон ці адвакат гаваркі.
Толькі па мерцы такой красамоўцам акажацца ўсякі.
Зараз вось людзі маўчаць. Нэвале, ну-тка, прамоў!

I.110

(Scribere me quereris, Velox, epigrammata longa...)

Корыш, Велоксе, мяне, што даўгія пішу эпіграмы –
Сам жа не пішаш зусім. Так сапраўды карацей.

I.113

(Quaecumque lusi iuvenis et puer quondam...)

Усё, што панакрэмзаў я ў гадах юных,
Лухту, якую сам я не магу ўспомніць,
Калі жадаеш дзень ты змарнаваць добры
Ды збэсціць вольны час – усё дасюль можаш
У Валяр’яна Полія купіць Квінта,
Які маім дрындушкам не дае згінуць.

II.8

(Si qua videbuntur chartis tibi, lector, in istis...)

Ты калі ў кніжцы маёй сустрэнеш, чытáчу, знянацку
Нешта крывое зусім ці на лаціне благой –
Гэта, вядома, не я, гэта ўсё перапісчык наблытаў:
Шмат перапісваў за раз, вось і спяшаўся крыху.
А калі будзеш казаць, што дакладна тут я вінаваты, –
Я без вагання цябе дурнем тады назаву.
«Вершы паршывыя ўсё ж», – ты кажаш. І цяжка спрацацца:
Дрэнь я пішу – але ж ты сам не напішаш лаўчэй.

II.9

(Scripsi, rescripsit nil Naevia, non dabit ergo...)

Нэвія ліст у адказ не шле; то не дасць яна, пэўна.
Зрэшты, маё пісямко бачыла? Значыцца, дасць.

II.38

(Quid mihi reddat ager quaeris, Line, Nomentanus?..)

Ліне! Пытаешся ты, што дае мне сядзібка ў Намэнце.
Многа дае мне яна: там я не бачу цябе.

II.42

(Zoile, quid solium subluto podice perdis...)

Брудзіш ты ў ванне ваду, падмываючы дупу, Заіле.
Хочаш забрудзіць мацней? Дык галаву акуні.

II.87

(Dicis amore tui bellas ardere puellas...)

Хвалішся ты, што гараць да цябе прыгажуні каханнем,
Сэксце, а рыла ў цябе – быццам пывеш пад вадой.

III.12

(Unguentum, fateor, bonum dedisti...)

Надарыў ты гасцям духоў выдатных,
Прызнаю, ды абеду не паставіў.
Згаладаліся ўсе – затое пахнуць!
Надушыў не карміўшы! Ты, Фабале,
Зблытаў нас, я мяркую, з мерцвякамі.

III.43

(*Mentiris iuvenem tinctis, Laetine, capillis...*)

Пафарбаваў валасы, каб удаць юнака ты, Лэціне,
Лебедзем быўшы дасюль, раптам ты стаў крумкачом.
Толькі не ўдасца падман: пра тваю сівізну Празерпіна¹
Знае і маску сарве лёгка з тваёй галавы.

¹ Празерпіна – багіня падземнага царства. Сэнс эпіграмы: малодзячыся, можна падмануць людзей, але нельга падмануць смерць.

III.44

(Occurrit tibi nemo quod libenter...)

Ці задумваўся ты, чаму паўсюдна
Людзі ўміг ад цябе бягуць наўцёкі
І цябе, Лігурыне, пакідаюць
У самоце? Бо ты чытаеш вершы.
Небяспечнейшай ганы я не бачыў.
Ні тыгрыцы, ў якой дзяцей забралі,
Не баюся я так, ні скарпіёна,
Ні змяі, што на сонцы ашалела.
Хто, скажы мне, знясе такія мукі?
Я бягу – ты чытаеш, стаў – чытаеш,
Сеў пасерыць – ты побач і чытаеш,
Збег я ў лазню – і там гудзеш у вуха,
У купальню нырнуў – не ўратаваўся.
Я іду на абед – а ты трымаеш,
Я дайшоў на абед – і там пужаеш,
Адаспацца – і тое замінаеш.
Бачыш, колькі ты чыніш ліхадзейства,
Дружа годны, нявінны, чысты, страшны?

III.49

(Veientana mihi misces, tibi Massica potas...)

Льеш ты веенцаке мне, а сабе масікскае цэдзіш.
Келіх я лепей бы твой нюхаў, чым піць са свайго.

III.53

(Et vultu poteram tuo carere...)

Я без твару твайго пражыў бы, Хлоя,
І без шыі тваёй, і рук, і ножак,
Без грудзей, і плячэй тваіх, і сцёгнаў,
І – каб часу не марнаваць на спісы –
Без усёй цябе, Хлоя, я пражыў бы.

III.79

(Rem peragit nullam Sertorius, inchoat omnes...)

Любіць усё пачынаць – ды не ўмеє закончыць Серторый.
Трахаць кагосьці пачне – дык не даробіць і тут.

IV.3

(Aspice quam densum tacitarum vellus aquarum...)

Бачыш, густое руно бязгучных нябесных патокаў
Льецца на Цэзараў твар, льецца на грудзі яго?
Ён жа зусім не злуе на Юпітэра і нерухома
Сочыць з усмешкаю плынь скутай марозам вады.
Звыклая поўнач яму, валасы прамачыць не ў навінку,
Ён пад Гелікай прайшоў, зоры Баота скарыў.
Што ж за свавольнік ваду з вышыні рассыпае сухую?
Думаю, шле гэты снег Цэзараў хлопчык з нябёс¹.

¹ Марцыял, такім чынам, ускосна сцвярджае, што памерлы ў маленстве сын імператара Даміцыяна быў узяты ў лік багоў.

IV.41

(Quid recitaturus circumdas vellera collo?...)

Горла ты ўхутаў нашто, дэкламатар, у цёплую воўну?
Нашыя вушы ў яе лепей ухутаць было б.

IV.71

(Quaero diu totam, Safroni Rufe, per urbem...)

Доўга між рымскіх дзяўчат шукаў я, Сафронію Руфе,
Хто з іх адказвае «не». Тут не адказваюць «не».
Быццам адмовіцца – грэх, ці няслава, ці супраць закону
Ў нашай цяпер старане – тут не адказваюць «не».
То і цнатлівак няма? Ды тысячы. Як гэта? Проста:
Панна хаця й не дае, «не» не пачуць ад яе¹.

¹ Частыя ў рымскай паэзіі канцавыя сугуччы ў паўрадках пентаметраў у гэтай эпіграме асабліва выразныя, што і перадаецца ў перакладзе рыфмамі.

IV.81

(Epigramma nostrum cum Fabulla legisset...)

Фабу́ла, прачытаўшы злосны мой вершык
Аб тым, што адмаўляць не ўмеюць тут панны,
Адмовіла ўжо раз, пасля другі, трэці
На просьбы закаханья. Чакай, досыць!
Адмовы я люблю, ды трэба знаць меру!

V.9

(Languēbam: sed tu comitatus protinus ad me...)

Трохі праябіўся я. Ты лячыць мяне ўраз аб'явіўся,
Цягнучы сотню з сабой, Сімаху, вучняў сваіх.
Змерзлых на вуліцы рук мяне абмацала сотня.
Я ліхаманкі не меў, Сімаху, – тут і здабыў.

V.63

(‘Quid sentis’ inquis ‘de nostris, Marce, libellis?’)

«Як табе кніжкі мае? Ці да густу яны табе, Марку?» –
Гэтак выпытваеш ты, Понтыку, ледзь не штодня.
Я ў захапленні, знямеў, да драбніцы ўсё ў іх выдатна,
Рэгул – і той бы не змог тут пацягацца з табой.
«Ах! – ты адказваеш. – Хай табе і Юпітэр, і Цэзар
Вечна спрыяюць ва ўсім гэтак жа!» – Лепей табе.

V.75

(Quae legis causa nupsit tibi Laelia, Quinte...)

Лелію гэту, з якой закон вас пабрацца прымусіў¹,
Квінце, дарэчна табе жонкай законнаю зваць.

¹ Даміцыян увёў пакаранні за пазашлюбнае сужыццё.

VI.51

(Quod convivaris sine me tam saepe, Luperce...)

Не запрашаеш мяне на вячэру ніяк ты, Луперку.
Я ўжо прадумаў як след, чым адплачу я табе.
Дужа злуюся: цяпер колькі хочаш і кліч, і упрошвай.
Што я, пытаеш, зраблю? Вось што: вазьму і прыйду.

VI.54

(Tantos et tantas si dicere Sextilianum...)

Як забароніш казаць «во такі», «з во такім», «во такога» –
Словаў тады не звязаць Сэкстыліяну ніяк.
Ведаеш, Аўле, чаму? Здаецца мне, я здагадаўся:
Мабыць, да густу яму, каб во такі з во такім.

VI.79

(Tristis es et felix. Sciat hoc Fortuna caveto...)

Сумны ды ўдачлівы ты. Глядзі, бо Фартуна прачуе!
Пэўна ж, палічыць яна, Лупе, няўдзячным цябе.

VI.82

(Quidam me modo, Rufe, diligenter...)

Нехта, Руфе, надочы агледзеў
Так мяне, быццам быў я раб на рынку,
Параздумаў ды ўрэшце, ткнуўшы пальцам,
«Гэта ж ты, – ён сказаў мне, – Марцыял ты,
Што пахабнымі жартамі вядомы
Тут усім, хто на вуха не батавец!»¹
У адказ далікатна я ўсміхнуўся
Ды кіўком словы гэтыя пацвердзіў.
Ён спытаў: «Дык чаму ў плашчы ты кепскім?»
Я сказаў: «Бо паэт я кепскі, мабыць».
Каб такіх не было прыгод з паэтам –
Падары мне плашчоў прыстойных, Руфе!

¹ Батавія – край на месцы цяперашніх Нідэрландаў.
«Батавец» тут, падобна, сінонім грубага правін-
цыяла наогул.

VI.86

(Setinum domitaeque nives densique trientes...)

Лозаў сецьіскіх віно, ды снег, ды па келіху келіх –
Лекар ці хутка на вас верне жаданы дазвол?
Ёлуп няўдзячны адно, такіх падарункаў не варты,
Вас пагадзіўся б на ўсе скарбы Мідаса змяняць.
Вораг валодае хай багаццямі Герма і Тага,
Лівіяй цэлай – а п'е цёплую толькі ваду.

VII.3

(Cur non mitto meos tibi, Pontiliane, libellos?..)

Пантыліяне, чаму не дару я сваіх табе кніжак?
Каб не дарыў мне і ты, Пантыліяне, сваіх.

VII.4

(Esset, Castrice, cum mali coloris...)

Чуў ты, Кастрыку? Апіян, гаротнік,
Так збляднеў, што ўжо вершы піша трохі¹.

¹ Ставіцца дагары нагамі стэрэатып пра бледнасць паэтаў, якія шмат часу сядзяць над кніжкамі.

VII.16

(Aera domi non sunt. Superest hoc, Regule, solum...)

Рэгуле! Грошай няма. Што рабіць? Распрадам, як ні горка,
Я падарункі твае. Хочаш, дарэчы, купіць?

VII.46

(Commendare tuum dum vis mihi carmine munus...)

Вершам уласным ты мне падарунак надумаў дапоўніць:
Як Меаніец¹, пачаў пышныя словы шукаць.
Шмат ужо дзён і сябе, і мяне ты праз гэта катуеш:
Муза маўчыць і маўчыць, і падарунка няма.
Для багацеяў пакінь вершаванья ты прывітанні,
Прыску. А нам, бедакам, прозаю можаш дарыць.

¹ Тут – Гамэр.

VII.59

(Non cenat sine apro noster, Tite, Caecilianus...)

Цэцыліян без дзіка, мой Ціту, за стол не ўзягае –
Цэцыліян адшукаў гасця сабе да душы.

VII.83

(Eutrapelus tonsor dum circuit ora Luperci...)

Голіць як след Эўтрапел, не наспех Луперкавы шчокі,
Аж пачынае ў таго зноў прарастаць барада.

VII.90

(Iactat inaequalem Matho me fecisse libellum...)

Вестку разносіць Матон, што няроўную кнігу я выдаў.
А калі так, то мяне, значыцца, хваліць Матон.
Умбр і Кальвін выдаюць, мой Крэтыку, роўныя кнігі.
Роўная кніга, калі дрэнная роўна яна.

VIII.5

(Dum donas, Macer, anulos puellis...)

Часта, Макру, пярсцёнкi дзеўкам дорыш –
Хутка, Макру, пярсцёнкаў мець не будзеш¹.

¹ Раздорваючы дзяўчатам упрыгожанні, герой эпіграмы збяднеў настолькі, што страціў права на статус вершніка, сімвалічным знакам якога былі пярсцёнкi.

VIII.20

(Cum facias versus nulla non luce ducenos...)

Вершы складаеш ты, Вар, за дзень па дзвесце, а людзям
Іх не жадаеш чытаць. Дурань ты – а не дурны.

VIII.35

(Cum sitis similes paresque vita...)

Так супалі вы ў норавах і ў справах,
Муж-паскуднік з паскудніцаю-жонкай –
Нават дзіўна, што жывяце не ў згодзе!

VIII.69

(Miraris veteres, Vacerra, solos...)

Толькі даўнім ты дзівішся, Вацэра,
Толькі мёртвым паэтам славу ўзносіш.
Ты, Вацэра, даруй, але не згодны,
Каб табе спадабацца, паміраць я.

VIII.76

(‘Dic verum mihi, Marce, dic amabo...’)

«Праўду, Марку, скажы мне толькі праўду!
Праўду слухаць мацней за ўсё люблю я!»
Так мяне, прачытаўшы ўласных вершаў
Ці прамовіўшы новую прамову,
Просіш-моліш ты, Галіку, заўсёды.
Ці ж магу на мальбы твае не зважыць?
Слухай праўду – няма куды праўдзівей:
Праўду чуць ані кроплі ты не прагнеш.

IX.9

(Cenes, Canthare, cum foris libenter...)

Любіш, Кантару, ты ў гасцях абедаць,
А крычыш, і шуміш, і грубіяніш.
Раю шчыра, стрымай свой люты нораў:
Нельга быць і абжорам, і буянам.

IX.10

(Nubere vis Prisco: non miror, Paula; sapisti...)

Хочаш ты, Паўла, пайсці за Прыска? Гляджу, не дурная.
Прыск адмаўляецца браць? Бачу, і ён не дурны.

IX.15

(Inscripsit tumulis septem scelerata virorum...)

Сем пахаваўшы мужоў, на грабніцах нягодная Хлоя
Піша: зрабіла, маўляў, Хлоя. Куды ўжо ясней?

IX.19

(Laudas balnea versibus trecentis...)

Трыста вершаў, Сабэле, склаў ты лазням
Хлебасольнага Понтыка. Сабэле!
Не памыцца ты марыш – паабедаць.

IX.91

(Ad cenam si me diversa vocaret in astra...)

Два запрашэнні калі б на дзве вышыні мне прыслалі –
Цэзар заве на абед, кліча Юпітэр на баль, –
Нават калі Палацін¹ аказаўся б далей за нябёсы,
Я ўсё адно адказаў гэтак бы горнім багам:
«Іншых шукайце гасцей да Грымотніка вы на застоле,
Мой жа Юпітэр з зямлі не адпускае мяне».

¹ Адзін з рымскіх пагоркаў, на якім стаяў імператарскі палац.

IX.96

(Clinicus Herodes trullam subduxerat aegro...)

Потайкам лекар Герод сцягнуў у хворага коўшык,
А як злавiлі – ушчуў: «Ёлуп, навошта ты п'еш?»»

X.21

(Scribere te quae vix intellegat ipse Modestus...)

Сэксце, няўжо да душы пісаць табе толькі такое,
Каб і Мадэст, і Кларан¹ ледзьве маглі зразумець?
Кнігу разблытаць тваю – Апалон-прадказальнік патрэбны:
Цына² па мерцы такой лепш ад Марона³ пісаў.
Вершам тваім – пахвалы! А сваім я вось чаго зычу:
Знаўца, каб цешыцца з іх, знаўцаў не мусіць пытаць.

¹ Рымскія граматыкі.

² Гай Гельвій Цына, сябар Катула, славіўся вучонай складанасцю твораў.

³ Публій Вергілій Марон, аўтар «Энеіды».

X.23

(Iam numerat placido felix Antonius aevo...)

Мірна і шчасна цячэ жыццё для Антонія Прыма:
Так ён пятнаццаць ужо алімпіядаў злічыў.
Ён азірае запас гадоў і дзён перажытых,
Блізкая Леты вада страху не будзіць у ім.
Дзён у мінулым няма нямілых яму і нягодных,
Ні аб адным не жадаў ён бы забыцца цяпер.
Так памнажае сваё дастойны муж існаванне –
Двойчы жыве, хто жыццём цешыцца можа былым.

X.46

(Omnia vis belle, Matho, dicere. Dic aliquando...)

Хочаш ты гожа сказаць заўсёды, Матоне. Ты часам
Добра скажы, ці сяк-так, часам і дрэнна скажы.

X.48

(Nuntiat octavam Phariae sua turba iuvencae...)

Боскай цялушкі натоўп¹ абвяшчае аб восьмай гадзіне,
І кап'яносцы прыйшлі, каб кап'яносцаў змяніць.
Восьмая меру якраз у Неронавы лазні прыносіць:
Сёмая парыць зашмат, шостая – дужа пячэ.
Стэла, Нэпат і Флак, Цэрыалій ды Каній – хадземце?
Лаўка ўмяшчае сямёх, Лупа яшчэ дадаём.
Ключніца нам прынясе аблягчальных для страўніка мальваў
Разам з усякім дабром, што на гародзе ўзрасло.
Будзе куртаты латук у нас і парэй даўгапёры,
Мяты адрыжкавай шмат, рукала – юру трава,
Скрылікі як вянком акружаць рыбінак з рутай,
З вымя свінога сцякаць будзе тунцовы расол.
Гэта закуска. За ёй – адна толькі сціплая страва:
Козлік – аднялі яго з пашчы ў ліхога ваўка,
Клёцкі малыя пры ім – такія, што рэзаць не трэба,
Ежа працоўных – бабы, парасткаў свежых крыху,

¹ То бок жрацы ў храме Ісіды.

Следам яшчэ кураня і кумпяк, што на стол падаваўся
Тройчы. А сытым зусім яблыкі я паднясу
Ды без асадку віно з Наменты – гадоў гэтай пляшцы
Тры ўжо мінула, як стаў консулам зноўку Францін.
Жарты будуць у нас без жоўці, а ў словах – свабода,
Пашкадаваць аб якой ранкам не будзе нагод.
Госці гамоняць няхай пра зялёных вольна і сініх¹:
Чашы нікога мае потым не цягнуць у суд.

¹ Зялёныя і сінія – каманды вознікаў у цырку. Спар-
тыўныя сімпатыі цесна перапляталіся з палітыч-
нымі.

X.53

(Ille ego sum Scorpus, clamosi gloria Circi...)

Скорп я, той самы, што быў аздобаю шумнага цырка.
Толькі нядоўга я чуў воплескі, Рыме, твае.
Тройчы па дзевяць гадоў я жыў, ды Лахеса злічыла
Пальмы мае, а па іх быў я ўжо дзедам старым¹.

¹ Флавій Скорп, ад асобы якога напісаная яму самому гэтая эпітафія, быў знакамітым прафесійным вознікам. Яго раннюю смерць Марцыял тлумачыць тым, што Лахеса – багіня лёсу – пералічыла яго ўзнагароды і падумала па іх колькасці, што ён ужо пражыў доўгае жыццё.

XI.38

(Mulio viginti venit modo milibus, Aule...)

Возніка нехта купіў за дваццаць тысяч, мой Аўле.
Дзівішся гэткай цане? Ён дарагі, бо глухі.

XI.42

(Vivida cum poscas epigrammata, mortua ponis...)

Хочаш ты вершаў жывых, а тэмы для іх прапануеш
Мёртвыя. Што я магу, Цэцыліяне, зрабіць?
Мёду гіблейскага ты ці гімецкага з'есці жадаў бы –
А выпускаеш пчалу на карсіканскі чабор.

XI.48

(Silius haec magni celebrat monumenta Maronis...)

Сілій пашанаю тут атачае грабніцу Марона,
І Цыцэронавых ніў ён жа цяпер гаспадар¹.
Ларам і праху свайму ахоўніка ды спадкаемцы
Іншага б не пажадаў ні Цыцэрон, ні Марон.

¹ Паэт Сілій Італік, сучаснік Марцыяла, багоміў Марка Тулія Цыцэрона і Публія Вергілія Марона і набыў колішні маёнтак першага і грабніцу апошняга, якую аднавіў і да якой ставіўся як да святыні.

XI.63

(Spectas nos, Philomuse, cum lavamur...)

Ты за мной, Філамузе, ў лазні сочыш
Ды пытаешся, што вакол мяне там
Хлопцы робяць ялдастыя такія.
Адкажу табе шчыра і няхітра:
Пруць у дупу цікаўных, Філамузе!

XI.103

(Tanta tibi est animi probitas orisque, Safroni...)

Гэткі ты чысты душой ды нявінны, Сафронію, тварам,
Што не магу зразумець, як гэта бацькам ты стаў.

XII.12

(Omnia promittis, cum tota nocte bibisti...)

Ты абяцаеш усё, як нап'ешся ўначы, ды нічога
Мне раніцой не даеш. Пі раніцой, Паліён!

XII.18

(Dum tu forsitan inquietus erras...)

Ты, напэўна, блукаеш, Ювенале,
Неспакойна ў гармідары Субуры
Ці пагорак Дыяны ўладнай топчаш
І на ганках багатых краем тогі
Прапацельым абмахваешся, лезеш
То на Цэлій малы, то на вялікі.
Я ж ў Більбіле¹ зноў, праз многа снежняў –
Прытуліў мяне ды зрабіў вяскоўцам
Край багаты на золата й жалеза.
Тут лянiвая праца – для забавы,
Тут Батэрд і Платэя – гэта местаў
Кельтыберскія грубыя назовы.
Прачынаюся я ганебна позна,
Не заўсёды ў гадзіне трэцяй нават,
І за трыццаць гадоў недасыпання
Сам сабе я вяртаю ўсё, што вінны.
Тогу згадваць нашто мне? Апранаха
Побач знойдзеца на зламаным крэсле.

¹ Невялікі горад у Іспаніі, радзіма Марцыяла. Сучасна назва – Калатаюд.

З ложка ўстану – а ўжо агмень палае,
Дровы добрыя дорыць гай суседні,
Ставіць ключніца на агонь гаршчочкі.
Паляўнічы вяртаецца – ты з ім бы
Не адмовіўся ў лес пайсці зацішны.
Маладзён-прыганяты корміць слугаў
Ды пастрыгчыся дазвалення просіць.
Так па сэрцы мне жыць і так памерці.

XII.78

(Nil in te scripsi, Bithynice. Credere non vis...)

Я на цябе не пісаў нічога, Бітунік. Не верыш,
Хочаш, каб кляўся я ў тым? Лепей тады напішу.

XII.92

(Saepe rogare soles, qualis sim, Prisce, futurus...)

Часта распытваеш ты, якім бы я, Прыску, зрабіўся,
Каб неспадзеўкі займеў знекуль багацце і моц.
Хто ж табе зможа вось так прадказаць свой нораў зараней?
Ты калі б раптам ільвом стаў, то якім бы ты быў?

ЗМЕСТ

I.16.	Добрага трохі ў мяне... ..	5
I.18.	Тука! Навошта, скажы... ..	6
I.27.	Я цябе ўчора ўвечары... ..	7
I.28.	Кажуць дарэмна... ..	8
I.32.	Вельмі цябе не люблю, Сабідый... ..	9
I.43.	Нас на абед шэсцьдзясят паклікаў ты ўчора... ..	10
I.97.	Як раскрычыцца народ... ..	11
I.110.	Корыш, Велоксе, мяне... ..	12
I.113.	Усё, што панакрэмзаў я ў гадах юных... ..	13
II.8.	Ты калі ў кніжцы маёй сустрэнеш... ..	14
II.9.	Нэвія ліст у адказ не шле... ..	15
II.38.	Ліне! Пытаешся ты... ..	16
II.42.	Брудзіш ты ў ванне ваду... ..	17
II.87.	Хвалішся ты... ..	18
III.12.	Надарыў ты гасцям духоў выдатных... ..	19
III.43.	Пафарбаваў валасы, каб удаць юнака... ..	20
III.44.	Ці задумваўся ты, чаму... ..	21
III.49.	Льеш ты веенцае мне... ..	22
III.53.	Я без твару твайго пражыў бы, Хлоя... ..	23
III.79.	Любіць усё пачынаць – ды не ўмее... ..	24
IV.3.	Бачыш, густое руно... ..	25
IV.41.	Горла ты ўхутаў нашто, дэкламатар... ..	26
IV.71.	Доўга між рымскіх дзяўчат шукаў я... ..	27
IV.81.	Фабўла, прачытаўшы злосны мой вершык... ..	28

V.9.	Трохі праябіўся я...	29
V.63.	«Як табе кніжкі мае? Ці да густу...»	30
V.75.	Лелію гэту, з якой закон вас...	31
VI.51.	Не запрашаеш мяне на вячэру ніяк ты...	32
VI.54.	Як забароніш казаць «во такі»...	33
VI.79.	Сумны ды ўдачлівы ты...	34
VI.82.	Нехта, Руфе, надоечы агледзеў...	35
VI.86.	Лозаў сецыйскіх віно...	36
VII.3.	Пантыліяне, чаму...	37
VII.4.	Чуў ты, Кастрыку?	38
VII.16.	Рэгуле! Грошай няма. Што рабіць?	39
VII.46.	Вершам уласным ты...	40
VII.59.	Цэцыліян без дзіка...	41
VII.83.	Голиць як след Эўтрапел...	42
VII.90.	Вестку разносіць Матон...	43
VIII.5.	Часта, Макру, пярсцёнкі дзеўкам дорыш...	44
VIII.20.	Вершы складаеш ты, Вар...	45
VIII.35.	Так супалі вы ў норавах і ў справах...	46
VIII.69.	Толькі даўнім ты дзівішся...	47
VIII.76.	«Праўду, Марку, скажы мне...»	48
IX.9.	Любіш, Кантару, ты ў гасцях абедаць...	49
IX.10.	Хочаш ты, Паўла, пайсці за Прыска?	50
IX.15.	Сем пахаваўшы мужоў...	51
IX.19.	Трыста вершаў, Сабэле, склаў ты лазням...	52
IX.91.	Два запрашэнні калі б...	53
IX.96.	Потайкам лекар Герод...	54
X.21.	Сэксце, няўжо да душы пісаць табе...	55

X.23.	Мірна і шчасна цячэ жыццё... ..	56
X.46.	Хочаш ты гожа сказаць заўсёды... ..	57
X.48.	Боскай цялушкі натоўп... ..	58
X.53.	Скорп я, той самы... ..	60
XI.38.	Возніка нехта купіў... ..	61
XI.42.	Хочаш ты вершаў жывых... ..	62
XI.48.	Сілій пашанаю тут атачае грабніцу... ..	63
XI.63.	Ты за мной, Філамузе, ў лазні сочыш... ..	64
XI.103.	Гэткі ты чысты душой ды нявінны... ..	65
XII.12.	Ты абяцаеш усё, як нап'ешся ўначы... ..	66
XII.18.	Ты, напэўна, блукаеш, Ювенале... ..	67
XII.78.	Я на цябе не пісаў нічога, Бітынік... ..	69
XII.92.	Часта распытваеш ты... ..	70

У серыі «Паэты планеты», акрамя выбраных вершаў
Марка Валерыя Марцыяла, таксама ёсць у продажы:

Сапфо	Аляксандр Чакс
Франчэска Петрарка	Хуан Рамон Хіменэс
П'ер дэ Рансар	Юлі Таўбін
Ўільям Шэкспір	Хаім Нахман Бялік
Ёган Вольфганг Гётэ	Баляслаў Лесьмян
Габрыэла Містраль	Шандар Петэфі
Умар Хаям	Міхай Эмінэску
Шарль Бадлер	Ўільям Батлер Ейтс
Райнэр Марыя Рыльке	Эмілі Дыкінсан
Фрыдрых Гельдэрлін	Алесь Разанаў
Генрых Гайнэ	Мацуа Басэ
Гіём Апалінэр	Сяргій Жадан
Эдгар По	Геарг Тракль
Федэрыка Гарсія Лорка	Рабіндранат Тагор
Джон Кітс	Сэсар Вальеха
Рыгор Барадулін	Сігб'ёрн Обстфельдэр
Дзімча Дэбялянаў	Нікалоз Бараташвілі
Гай Валерый Катул	Томас Стэрнз Эльёт
Яраслаў Вырхліцкі	Фрыдрых Шылер
Ян Каханоўскі	Умбэрта Саба
Катры Вала	Арцюр Рэмбо
Канстандзінас Кавафіс	Візма Бэлшавіца
Барыс Пастарнак	Ўолт Ўітмэн

Адам Міцкевіч

Па пытаннях набыцця кніг
серыі «Паэты планеты» звяртайцеся:
paety.planety@gmail.com
Тэл./факс (17) 221.48.71,
маб. (29) 623.35.65.

Марцыял, М. В.

М29 Выбраныя вершы / Марк Валерый Марцыял; пер. з лацінскай Антона Францішка Брыля. — Мінск : Выдавец Зміцер Колас, 2018. — 76 с. (Паэты планеты).

ISBN 978-985-23-0025-4.

Марк Валерый Марцыял (каля 40 – паміж 102 і 104) – адзін з найбольш значных паэтаў срэбнага веку старажытна-нарымскай літаратуры, незраўнаны майстар эпіграмы і, магчыма, найлягчэйшы для сучаснага чытача антычны класік.

Адрасуецца шырокаму колу чытачоў.

УДК 821.14'02-1

ББК 84(0)3-5

Серыя «Паэты планеты»

Літаратурна-мастацкае выданне

Марк Валерый Марцыял

ВЫБРАННЫЯ ВЕРШЫ

Дызайн Марціна Русеўскага.

Карэктар Кацярына Маціеўская.

Падпісана ў друк 26.11.2018. Фармат 60×90^{1/32}.

Папера афсетная. Друк лічбавы.

Ул.-выд. арк. 0,87. Ум. друк. арк. 2,38.

Наклад 250 асобнікаў. Заказ № .

Выдавец і паліграфічнае выкананне
індывідуальны прадпрымальнік Зміцер Колас.

Пасведчанне аб дзяржаўнай рэгістрацыі
выдаўца, вытворцы, распаўсюдніка
друкаваных выданняў № 1/291 ад 17.04.2014.

Пр. Незалежнасці, 105-14, 220023, Мінск.